

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Liber adversus legem Gundobadi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14678

quia & hoc benignissimi Redemptoris nostri desiderium esse cognoscimus; secundum quod pro nobis Patrem ipse precatur, dicens: *Non pro his autem rogo tantum, sed & pro omnibus qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Tanta verò nobis est de parte vestra fiducia, ut credamus opus hoc vel conatu vestro staturum, vel vestra, quod absit, remissione lapsurum. Deus autem patientiæ & solatij det nobis idipsum sapere in alterutrum, secundum Iesum Christum, ut unanimes uno ore honorificemus Deum & Patrem Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Ioan. 17.

LIBER EIVSDEM AD præfatum Imperatorem, adversus legem Gundobadi, & impia certamina quæ per eam geruntur.

I. **O**BSERO imperturbabilem mansuetudinem vestram, & tranquillissimam prudentiam, Domine Imperator benignissime, ut has quas offero paginulas infatigabiliter legere non dedignemini, in contemplationem summæ & incommutabilis illius Veritatis, quæ est Christus Dominus noster; de cuius dictis & legibus hæc sumpta sunt; quique amanter & vigilanter vestrum protegit & juvat Imperium. Neque prædicandam tranquillitatem vestram offendat, quòd minimus omnium, excellentiori hominum hæc legenda præsentat. Neque enim

108 S. AGOBARDI LIBER
est aliud nisi quod vos optimè & sublimitis
noftis.

II. Deus, Dei filius, homo propter homines
factus, viam salutis demonstrans, & electis dis-
cipulis magisterium vitæ commendans, ascen-
Math. 28. surus ad cælos, ait illis: *Euntes in mundum uni-*
versum, prædicate Evangelium omni creatura.
Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.

Marc. 16. Et iterum: *Ite, docete omnes Gentes, baptizan-*
tes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti
docentes eos servare omnia quaecunque mandavi
vobis. Illi autem profecti, prædicaverunt ubi-
que Domino cooperante; annuntiatæque est ab
eis omni creaturæ, id est, cunctis nationibus
mundi, una fides indita per Deum, una spes
diffusa per Spiritum sanctum in cordibus cre-
dentium, una caritas nata in omnibus, una vo-
luntas, accensum unum desiderium, tradita una
oratio; ut omnes omnino ex diversis gentibus,
diversis conditionibus, diverso sexu, nobilitate,
honestate, servitute diversa, simul dicant uni

Math. 6. Deo & Patri omnium: *Pater noster qui es in cæ-*
lis, sanctificetur nomen tuum; sicut unum pa-
trem invocantes, ita unam sanctificationem
quærentes, unum regnum postulantes, unam
adimplerionem voluntatis ejus, sicut fit in cælo,
optantes; unum sibi panem quotidianum dari
precantes, & omnibus dimitti debita. Neque
enim quemquam docere potuerunt magistri
mundi, lux mundi, sancti Apostoli, *Dimittite*
michi debita mea, aut, & ne me inducas in tenta-
tionem, sed libera me à malo; sed unum pro om-
nibus, & omnes pro singulis clamare. O cælestis
fraternitas, ô sempiterna concordia, ô insec-

bilis unitas, ab uno auctore derivata, ad unum rerum omnium relata, per quam lætantur cœli, exultat terra, movetur mare, & plenitudo ejus, gaudent campi, & omnia quæ in eis sunt, omnes gentes plaudunt manibus, jubilant Deo in voce exultationis.

Psal. 95.

Psal. 46.

III. Et quàm decenter, quoniam omnes fratres effecti, unum Patrem Deum invocant, servus & dominus, pauper & dives, indoctus & eruditus, infirmus & fortis, humilis operator & sublimis Imperator. Iam nemo alium dedignatur, nemo sub alio se despicit, nemo super alium extollitur. Quoniam unus panis, unum corpus Christi, immo unus Christus secundum Apostolum sumus; expoliantes nos veterem hominem cum actibus ejus, & induentes novum eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit eum; ubi non est Gentilis & Iudæus, circumcisio & præputium, Barbarus & Scythæ, Aquitanus & Langobardus, Burgundio & Alamannus, servus & liber; sed omnia & in omnibus Christus. Omnia enim illorum sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive præsentia, sive futura. *Omnia enim, dicitur illis, vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Et iterum: *Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt; ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudæi, sive Gentiles, sive servi, sive liberi, & uno spiritu omnes potati sumus.* Et ne infideliter aliquis cum perpauca se putaret uno spiritu potatum dicit: *Et*

1. Cor. 10.

Colof. 3.

1. Cor. 3.

1. Cor. 12.

nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. Divisiones verò gratiarum sunt, atque operationum. Idem autem Dominus, & idem Deus, qui operatur omnia in omnibus; atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Nullus ergo horum est hospes & advena, sed sunt cives sanctorum & domestici Dei, superedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino; & qui erant longè, facti sunt propè in sanguine Christi. Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum. Et veraciter dicere possumus, qui fecit omnia unum, & medium parietem macerie solvens inimicitiam in carne sua, legem mandatorum in decretis evacuans, ut duos condat in semetipsum in unum novum hominem, faciens pacem, & reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitiam in semetipso; & veniens evangelizavit pacem his qui longè fuerunt, & pacem his qui propè: quoniam per ipsum habent accessum ambos in uno Spiritu ad Patrem.

IV. Si ergo Dominus propterea passus est, ut in sanguine suo faceret propè eos qui longè erant, & paries divisionis jam solutus, & interfecta est inimicitia in illo, & omnes reconciliati sunt in uno corpore Deo, & in tantum unum corpus effecti in uno spiritu, ut Christus potius quam Christiani dicantur, sicut suprascripta apostolica sententia declarat dicens: *Omnia autem membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt; ita & Christus;* (Non enim ait, *Ita & Christiani,* sed *Christus*) cupio per pietatem

ADVERSUS LEGEM GUNDOBADI. III

vestram nosse, si non huic tantæ divinæ operationis unitati aliquid obsistat tanta diversitas legum, quanta non solum in singulis regionibus aut civitatibus, sed etiam in multis domibus habetur. Nam plerunque contingit ut simul eant aut sedeant quinque homines, & nullus eorum communem legem cum altero habeat exterius in rebus transitoriis, cum interiùs in rebus perennibus una Christi lege teneantur. Et cum fortè contingit ut omnes sint veraciter Christiani, fidei veritatem amantes, & invicem sibi, ut carissimi fratres, credant, & nemo alterius testimonium spernat, cum se bonis locutionibus ædificant; si subitò contigerit alicui ex ipsis disceptatio in judiciis, nullum poterit habere testem de suis carissimis sociis, cum quibus simul gradiebatur, eò quòd non recipiatur testimonium alicujus super Gundobadum, & cetera similia.

V. Hic mihi succurrat, obsecro, benignissime & sacer Imperator, patientia vestra; neque indignetur magnanimitas vestra, quòd indignus digna loquor, & pusillus grandia; quia per ista forsitan inemendabilia sunt volo pervenire ad ea quæ necessaria & eleemosynæ vestræ magno opere apta sunt. Si autem incongrua sunt quæ dico, corripiat me justus in misericordia, id est, bonitas vestra, & corripientem non prodat. Mihi tamen servo vestro, licet ultimo, tamen fideli, incongruum videtur, ut Christianus de Christiano, ac per hoc frater de fratre testimonium perhibere non possit. Sicut enim suprà dictum est, omnes unum patrem habentes Deum, fratres sunt, & filij Dei. Hoc etiam Evangelium

apertè loquitur. Hinc namque fit, cùm vir iustus super injustum testificari non permittitur, eò quòd alterius legis sint secundùm seculum, qui unius legis esse deberent secundùm Deum. Credo etiam quòd nullatenus hæc agantur sine damno illius unitatis & concorporationis quæ suprâ demonstrata est sententiis apostolicis. Nam si de testimonio repellendus est aliquis, ille repellatur potiùs qui alterius fidei vel sectæ est, sed & ille cum quo Apostolus nec cibum

1. Cor. 5.

sumere docet dicens: *Si is qui frater nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum ejus-*

2. Theff. 3.

modi nec cibum sumere. Et iterum: *Quòd si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, neque commisceamini,* utique ad mensam. Qui omnes, nisi per satisfactionem pœnitentiæ regressi fuerint in corpus Christi, sine dubio in corpore remanebunt diaboli, ac per hoc erunt in ejus regno & civitate.

VI. Hic profectò debet esse discretio & divisio inter regnum & regnum, id est, Christi & diaboli, inter civitatem Dei & civitatem diaboli, quæ faciunt duas plebes. Nam civitas Dei continet populum acquisitionis, civitas diaboli populum perditionis. Quòd si hominibus impossibile est omnes discernere qui sint de civitate Dei, qui verò de civitate diaboli, saltem quot evidentissimè ex fructibus propriis cognoscunt, & litteræ apostolicæ à corpore Christi separatos docent, reiciant de testimonio. Quos autem una corporis Christi compago tenet, & plerumque non solum unius corporis membrum, verùm etiam unius membri sunt membra, cur de

mutuo

ADVERSUS LEGEM GUNDOBADI. IIJ
mutuo repelluntur testimonio? Quæ utilitas est,
ut propter legem quam dicunt Gundobadam,
cujus auctor extitit homo hæreticus, & fidei ca-
tholicæ vehementer inimicus, (cujus legis ho-
mines sunt perpauca) non possit super illum te-
stificari alter etiam bonus Christianus? Ex qua
re oritur res valde absurda, ut si aliquis eorum
in cætu populi aut etiam in mercato publico
commiserit aliquam pravitatem, non coargua-
tur testibus, sed sinatur perjurare, tanquam
non fuerint per quos veritas posset agnosci.
Hic manifestè apparet damnosam esse damna-
bilem legem.

VII. Si autem placeret Domino Nostro sa-
pientissimo Imperatori, ut eos transferret ad
legem Francorum; & ipsi nobiliores efficeren-
tur, & hæc regio ab squaloribus miseriarum
quantulumcunque sublevaretur. Horum enim
causa accidit ut frequenter non solum valentes
viribus, sed etiam infirmi & senes laceffantur
ad certamen & pugnam, etiam pro vilissimis re-
bus, quibus feralibus certaminibus contingunt
homicidia injusta, & crudeles ac perversi even-
tus judiciorum, non sine amissione fidei & cari-
tatis, ac pietatis, dum putant Deum illi adesse
qui potuerit fratrem suum superare, & in pro-
fundum miseriarum deicere. Hic est pessimus
error, & ordo confusus, ut pro talibus perversi-
tatibus & scriptura veritatis contemnatur, &
concordia Christiana dispereat, & de Deo, qui
natura bonus est, tam indigna sentiatur, ut fa-
veat rapacibus, & advesetur miseris.

VIII. Doctrina Christi docet: *Qui vult te- Matth. 5.
cum iudicium contendere, & tunicam tuam tolle-*

1. Cor. 6.

re; remitte ei & pallium. Et iterum: *fam quidem omnino delictum est, quod iudicia habeatis. Quare non magis injuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Isti è contratio dicunt: Pugna securus; quia illum qui tua repetit, aut contendit, absque dubio superabis: & divinum eis promittunt adjutorium, qui tam contrarii existunt evangelicæ pietati. Hinc jam ad certamen audaciter proceditur; ubi duo cominus veniunt parati, ut se invicem crebris ictibus cedant pro talibus rebus, quas multò minùs amare debuerant, quàm se ipsos adinvicem. Nam eum quem occidere aut superare cupit, jussus est ut diligat sicut se ipsum, reiculas illas pro quibus contendit arbitrari ut stercora, ut Christum lucrifaceret. Vbi tunc est caritas, sine qua perfectus interpres omnium linguarum angelorum & hominum, efficitur velut æs sonans, aut cymbalum tinniens; sine qua perfectus Prophetas, & eruditissimus Doctor, & ex fide miraculis coruscans, nihil est; sine qua largitas elemosynarum, & acerbitas martyrij nihil prodest. Milites Christi, qui hanc veraciter habuerunt, subdiderunt in fide mundum Christo, sed moriendo, non occidendo.

Philipp. 3.

1. Cor. 13.

IX. Quando erat publica contentio de veritate religionis, cum alij putarent colendam pro Deo creaturam quamlibet, alij docerent solum creatorem colendum; illi fuerunt victores qui occisi sunt, non qui occiderunt; veritas moriendo declarata est, non occidendo; testes veritatis moriendo creverunt, adsertores autem iniquitatis occidendo perierunt. Nam si in hac vita semper innocentes essent victores, & noxij vir-

ADVERSUS LEGEM GYNDOBADI. HIS
cerentur; non Pharaon occidisset Iosiam, sed Iosias Pharaonem; non Iohannem Herodes, sed Herodem Iohannes. Nec sancta illa civitas Hierusalem temporibus gratiæ, innumerabilibus turbis monachorum, Clericorum, & ceterorum fidelium inlustis, Sarracenis subiceretur, sicut & aliæ civitates & regiones; nec Roma Gotthis, paganis & hæreticis simul; nec Italia Longobardis; & multa huiusmodi. Non hæc idcirco dicimus ut negemus providentiam Dei aliquando absolvere innocentes, & damnare noxios; sed quia nullatenus statutum est à Deo ut hæc in omnibus fiat, nisi extremo iudicio. Et quia talia certamina vehementer contraria sunt simplicitati & pietati Christianæ; & doctrinæ evangelicæ nimis adversa; absit à mente Christiana, ut adversa huius mundi conflictibus quærat evadere, & gaudia ejus certaminibus adipisci. Cùm è contrario intra sacra Missarum solemnità frequentè deprecemur Dominum, ut tribuat nobis pro amore suo prospera mundi despiciere, & nulla ejus adversa formidare; decet omnino mentem Christianam cum timore & tremore, secundùm Apostolum, suam salutem operari, & mente ad futura transire, nec in præsentibus rebus sensum figere; quoniam occultissima Dei dispensatione varij sunt in præsentem tempore rerum eventus, sicut & sacra Scriptura testatur: *Sunt justi quibus multa preveniunt, quasi opera egerint impiorum; & sunt impij qui ita securi sunt quasi justorum facta habeant.* Et iterum: *Etenim quia non profertur citò contra malos sententia, absque ullo timore filij hominum perpetrant mala.* Et iterum: *Sunt justi atque sapien-*

Philipp. 2.

Eccles. 8.

Ibid. 9.

H ij

tes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit; sed omnia in futuro servantur incerta, eo quod universa aequè veniant justo & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic & peccator; ut perjurus, ita & ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Vnde & corda filiorum hominum implentur malitia & contemptu in vita sua, & post haec ad inferos deducuntur. Et iterum: *Veni me ad aliud*; vidique nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum. Sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves comprehenduntur laqueo; sic capiuntur homines tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Non enim est in praesenti meritorum retributio, sed in futuro. Non oportet mentem hominum in praesenti vita per aquam calidam aut ferrum revelari velit. quanto minus per crudelia certamina? Propter quod Apostolus praecipit de occultis rebus non iudicandum, quoadusque veniat Dominus, qui & inluminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit conscientia cordium. Concedit tamen iudicare inter fratres, ut contentiones sopiantur.

1. Cor. 4.

2. Paral. 1.

X. Sed utilitas iudiciorum constat in discussione causarum, & subtilitate investigationum, sicuti & Salomon fecisse legitur in contentione duarum meretricum: cuius & petitio propter ea placuit Deo, quia non petivit divitias aut

ADVERSUS LEGEM GUNDOBADI. 117
dies multos, sed sapientiam ad discernendum
judicium. Sic & Daniel adhuc puer, suscitante
Deo spiritum ejus, judicavit duos iniquos judi-
ces prudenti subtilitate, per quam liberata est
& beata Susanna de injusta damnatione. Nam
si hæc duo judicia temporibus nostris perveni-
rent, quid judices dicerent, facile est adverte-
re, ante quos maximè perjuria aut munera fi-
nem rebus imponunt. Quanta autem necessaria
sit integritas judiciorum Regnis & Gentibus,
Scriptura testatur, dicens: *Regnum à Gente in*
Gentem transfertur propter injustitias, & inju-
rias, & contumelias, & diversos dolos, quæ om-
nia plusquam in ceteris Gentibus abundant in-
ter Gundobados, apud quorum legem non li-
cet discussione aut veracium testimonio causas
terminare; eò quòd libuerit, armis comminari
liceat, ne infirmior sua retinere aut reposcere
audeat, tanquam veritas armis manifestari
egeat. quod nulla auctoritas, nulla ratio cre-
dere finit.

Dan. 13.

Ecli. 10.

Judic. 19. &
20.

Judic. 20.

XI. Valet etiam ad hanc rem subtiliter con-
siderandam illud quod in libro Iudicum refer-
tur. Cùm enim quidam in Gabaa civitate, de
tribu Benjamin, commisissent immane flagi-
tium super muliere cujusdam Levitis, & con-
gregarentur universæ tribus Israël ad hoc faci-
nus puniendum, collecta est etiam tota tribus
Benjamin in prædicta civitate Gabaa ad defen-
dendum peccatum illorum. Filij ergo Israël
consuluerunt imprimis Dominum in Silo, &
interrogaverunt quis esse deberet princeps cer-
taminis. Quibus respondit Dominus: *Indas sit*
dux vester. Statimque ut cœperunt urbem ex-

pugnare, occisa sunt ex eis viginti duo millia virorum. Deinde fleverunt coram Domino usque ad noctem; & interrogaverunt eum, utrum deberent procedere ad dimicandum contra filios Benjamin, an non? Quibus respondit Dominus: *Ascendite ad eos, & inite certamen.* Quo inito, prostrata ex eis decem & octo millia. Quamobrem venerunt iterum in domum Dei, & sedentes flebant coram Domino, ieiunaveruntque usque ad vesperam, & obtulerunt sacrificia; & iterum procedentes ad certamen, interfecerunt omnem tribum Benjamin, præter illos sexcentos viros. Quis in tali facto non obstupescat? Quis non vehementer expavescat iudicium Dei frequenter occultum, nunquam iniustum? Certè filij Israël mandatum legis habebant, ut scelera punirent, facinora vindicarent; & non solo mandato legis confisi sunt, sed etiam orantes Dominum interrogaverunt; & eo præcipiente, ad certamen processerunt: & tamen multò plures ex eis occisi sunt antea, & postea punierunt flagitiosos; si tamen ipsi inter sexcentos non remanserunt. Cùm hæc omnia ita sint; quis est tam temerarius ut credat, si duo pro uno asino molino, aut quicquid sit etiam vilius, contendant, non possit alter cadere, cuius illud esse debere putatur, cùm fortè aut multa aut maiora existant peccata eius quàm alterius, pro quibus puniendus sit. Verè hoc non est lex, sed nex: quæ maximè propterea contemnenda est, quia ab illis excogitata est qui non solùm non orabant, sed etiam blasphemabant sapientiam Dei.

XII. Huc accedit aliud quod pia considera-

ADVERSUS LEGEM GUNDOBADI. 119
tione dignum videtur, de Canonibus scilicet Gallicanis, qui quasi superflui aut inutiles à quibusdam respuuntur; eò quòd neoterici Romani eos non commendaverint, cùm antiqui religiosè eos venerati sint; quoniam venerandi & sancti viri eos ediderunt, quorum vitam & sanctitatem crebra miracula commendarunt. Nemo unquam fuit qui tanta sanctorum per Gallias Episcoporum audire potuerit, quanta per singula loca litteris mandata & relatu posteris relicta reperta sunt. Et revera, si secundùm dictum Dominicum, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine eius, ibi est & Dominus in medio eorum; quantò magis ubi viginti, aut triginta, aut multò ampliùs, congregati fuerint, non solùm in nomine Domini, sed insuper etiam fide præditi, sapientia inlustres, vita clari, sanctitate reverendi, signis & prodigiis formidandi? Neque hoc idcirco dicitur, ut passim omnium episcopalium conventuum sanctiones æquali auctoritate recipiendæ credantur, ut Nicæni, Chalcedonensis, & ceterorum generalium ex totius mundi consensu congregatorum & receptorum. Sed quia congrua veneratione pro causis necessariis, quarum definitiones in illis generalibus non inveniuntur, fides sit eis adhibenda religione debita; & melius sit unicuique eorum sequi auctoritatem, quàm proprium sensum; & sine aliquo dolore transiri non possit, cùm definitiones multorum & sanctorum atque catholicorum prætermittantur, & unius Gundobadi Regis hæretici lex attentè, quasi à Deo data, tenetur.

Matth. 18.

XIII. Temporibus prædicti Gundobadi

H iij

Regis Burgundionum, fuit in urbe Vienna sanctus Episcopus, Avitus nomine, fide catholicus, eloquentia facundissimus, ingenio acerrimus, sacrarum Scripturarum expositor suavissimus, litterarum etiam secularium doctissimus, & in metris facillimus, sicut & ejus opera testantur: qui cum eodem Gundobado frequenter de fide altercans, & dialogos in praesenti conficiens, & epistolis absenti respondens, plura & clara ingenij sui & virtutis opera reliquit: qui ipso Gundobado in sua perfidia perditio, successorem ejus Sigismundum Regem ad fidem catholicam convertit; in cujus conversione recitavit homiliam in populo sensuum suavitate plenissimam, & verborum compositione dulcissimam. Quid iste venerandus & sanctus vir saepedicto Gundobado de supradictis certaminibus responderit, audiat, si placet, benignitas vestra. Cum de his inter utrumque sermo esset, & beatus Avitus talia certamina reprehenderet, respondit ei Gundobadus: *Quid est quod inter Regna & Gentes, vel etiam inter personas saepe singulas, dirimenda praelii causa divino judicio committuntur; & ei maxime parti cui justitia competit, victoria succedit? Ad quod beatus Avitus intulit dicens: Si divinum, inquam, judicium Regna vel Gentes expeterent, illud prius quod scribitur formidarent, dicente*

Psalm. 67.

Rom. 12.

Psalmista, Dissipa gentes quae bella volunt, & illud diligerent quod perinde dicitur: Mihi vindictam, ego retribuam, dicit Dominus. An forte sine telis & gladiis causarum motus aequitas superna non judicat? cum saepe, ut cernimus, pars aut juste tenens, aut justa deposcens

laboret in praeliis, & prevaleat iniquæ partis
vel superior fortitudo, vel furtiva subreptio.

XIV. Non autem ita sic dixerim, quasi non
eventus belli varios superni nutu sententia mo-
veretur. Sed contingit nonnunquam, ut, cum
ad conflictum sub invocatione divini judicij
convenitur, negotij de quo agitur sorte dilatata
in partem victam, illa magis peccata quæ non
recolit vindicentur, & pereat ei præsentis cau-
sæ meritum pro debito peccatorum. Quid cum
armatum latronem simplex viator incurrit, &
sine ullius declaratione judicij aut cedens nu-
datur, aut punitur resistens, donec & prædo
ipse in alio conflictu, in quo bonam sibi causam
judicari optat, pro ista magis judicatus intereat?
Quid jam de illa singularium certaminum am-
biguitate dicamus, quam frequenter inter Gen-
tes quieras furor personalis exequitur, cum su-
per quacunque repetitione bellantes ambo
nonnunquam animas justè ponunt, quibus hu-
manis atque preciosis vilissima lucra præpo-
nunt, & Dei judicium iracundia invocant, dum
impatientia non expectant? Hic autem interro-
go, utrum causa utrique mala fuerit, pro qua
bellator uterque occumbit? Atque utinam pla-
ceret omnipotenti Deo, ut sub uno piissimo
Rege una omnes regerentur lege, ea ipsa ad
quam & ipse vivit, & proximi ejus respondent.
Valeret profectò multùm ad concordiam civi-
tatis Dei, & æquitatem populorum. Sed quia
hoc grande est, & forsitan homini impossibile;
saltem una hæc, de qua sermo est, non solùm
ut inutilis, sed etiam ut noxia, de medio au-
ferretur.